

KABANATA VI : KARAPATAN SA KABUOANG PANGKALINANGAN

Seksyon 29. Pangangalaga sa Katutubong Kalinangan, Salindunong/Tradisyon at mga Linangan/Institusyon. Igagalang, kikilalanin at pangangalagaan ng Estado ang karapatan ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan na mapanatili at mapangalagaan ang kanilang kalinangan, mga salindunong/tradisyon at linangan/institusyon. Isasaalangalang ang mga karapatang ito sa pagbubuo at paggamit ng mga pambansang plano at patakaran.

Seksyon 30. Sistemang Pangedukasyon. Pagkakalooban ng Estado ang mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong pamayanan ng walang kilik at pantay na pagkakataon sa pakinabang pangkalinangan sa pamamagitan ng sistemang pang edukasyon, pampubliko o pribadong mga lupong pangkalinangan, iskolarship, tulong pinansyal at iba pang pabuya nang walang pagtatangi at walang pinsala sa kanilang karapatang magtatag at pamahalaan ang kanilang sistemang pangedukasyon at mga linangan/institusyon sa pamamagitan ng pagbibigay ng edukasyon sa sarili nilang wika, sa isang paraang angkop sa kanilang pamamaraang pangkalinangan sa pagtuturo at pagaaral. Ang mga katutubong bata at kabataan ay may karapatan sa lahat ng antas at anyo ng edukasyon ng Estado.

Seksyon 31. Pagkilala sa Pagkakaibaiba ng mga Kalinangan. Sisikapin ng Estado na masalamin sa lahat ng mga anyo ng edukasyon, kaalamang pampubliko at palitang pangedukasyon at pangkalinangan ang karangalan at pagkakaibaiba ng kalinangan, salindunong/tradisyon, kasaysayan at mithiin ng mga Katutubong Pamayanan Kultural/Katutubong Pamayanan. Dahil dito, gagawa ang Estado ng mabisang mga hakbang, kaugnay ng mga kaukulang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, na alisin ang maling palagay at

diskriminasyon upang itaguyod ang pagsasaalangalang, unawaan at magandang relasyon sa pagitan ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan at sa lahat ng bahagdan ng lipunan. Dagdag

pa, ang pamahalaan ay gagawa ng mabisang mga hakbang upang matiyak na ang mga media na

pagmamayari ng pamahalaan ay marapat na isaalangalang ang pagkakaibaiba ng kalinangan. Titiyakin din

ng Estado ang paglahok ng mga nararapat na mga katutubong namumuno sa mga paaralan, pamayanan at pandaigdigang samahan katulad ng pagdiriwang, pulong, seminar, palihan upang itaguyod at pahasayin

ang kanilang kakaibang kaugaliang mana.

Seksyon 32. Mga Karapatan sa Pagmamayaring

Intelektwal. Ang mga Katutubong Pamayanang

Kultural/Katutubong Pamayanan ay may karapatan na

isagawa at muling buhayin ang kanilang sariling

pangkalinangang pinagkauglian at kaugalian. Pananatilihin, pangangalagaan at pauunlarin ng Estado

ang nakaraan, kasaluyan at hinaharap na mga

pagpapakilala sa kanilang mga kalinangan gayundin

ang karapatan na mapanumbalik ang mga kalinangan, pangkarunungan, may kinalaman sa relihiyon, at pang

espiritwal na pagmamayari na kinuha sa kanila nang

walang Malaya, nauuna at malinang na pagsangayon

o labag sa kanilang mga batas, salindunong/tradisyon at kaugalian.

Seksyon 33. Mga Karapatang may Kinalaman sa

Relihiyon, mga Pook Pangkalinangan at mga

Seremonya. Ang mga Katutubong Pamayanang

Kultural/Katutubong Pamayanan ay may karapatana

ipahayg, isagawa, paunlarin at ituro ang kanilang mga

salindunong/tradisyong may kinalaman sa ispiritwal at

relihiyon, mga kaugalian at seremonya; ang

karapatang panatilihin, pangalagaan at magkaroon ng

pagkakataon sa kanilang lugar pangrelihiyon at

pangkalinangan; ang karapatang gamitin at patnubayan

ang mga gamit pang seremonya; at ang karapatan na

ibalik ang mga labi patay. Nang naalinsunod, ang

Estado ay magsasagawa ng mga mabibisang hakbang, sa pakikipagtulungan sa mga kaukulang Katutubong

Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, upang

matiyak na ang mga sagradong lugar ng katutubo, kabilang ang mga libingan, mapangalagaan,

maigalang

at maipagtanggol. Upang makamit ang mga layuning ito, magiging labag sa batas na:

a. Saliksikin/siyasatin, hukayin o gumawa ng mga paghuhukay sa mga sinaunang lugar ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan para sa layuning makakuha ng mga kagamitan na may pangkalinangang halaga nang walang malaya,

nauuna at malinang na pagsangayon ang kinauukulang pamayanan; at

b. Sirain, alisin o sa ibang paraan ay sirain ang mga bagay na ginawa ng tao (artifacts) na may malaking kahalagahan sa mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan para sa pagpapanatili ng kanilang kalinangang mana.

Seksyon 34. Karapatan sa Katutubong Karunungan, Sistema at Pamamaraan (IKSPs) sa Pagpapaunlad ng Sariling mga Agham at Teknolohiya. Ang mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay may karapatan sa pagkilala at ganap na pagmamayari, pamamahala at pangangalaga ng kanilang mga karapatang pangkalinangan at pangintelektwal. Sila ay may karapatan sa natatanging mga hakbang sa pamamahala, pagpapaunlad at pangangalaga ng kanilang mga agham, teknolohiya at pangkalinangan, mga pagkakakilanlan, kabilang ang pantao at iba pang yamanng henetiko, mga binhi, kasama ang pinagmulan ng ganitong yaman, katutubong gamut at kasanayang pangkalusugan, mahahalagang halamang gamut, mga hayop at mineral, katutubong karununganang sistema at pamamaraan, kaalaman sa katangian ng mga hayop at halaman, pasalitang kaugalian (oral tradition), panitikan, debuho, pampaningin at gumagampang sining (visual and performing arts).

Seksyon 35. Karapatan sa Yamang Bayolohika at Henetiko. Ang mga pagkakataon sa yamang bayolohiko at henetiko at sa katutubong kaalaman kaugnay sa pagpapanatili, paggamit at pagpapayaman ng ganitong mga yaman, ay papayagan lamang sa loob ng mga lupa at lupaing ninuno ng mga katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan kung may Malaya, nauuna at malinang na kapahintulutan ng mga nabanggit na pamayanan, na nakuha sangayon sa

katutubong batas ng mga kaukulang pamayanan.
Seksyon 36. LikasKayang Pagunlad sa
SakahanTeknolohiya. Kikilalanin ng Estado ang
Karapatan ng mga Katutubong Pamayanang
Kultural/Katutubong Pamayanan sa likaskayang
pagunlad ng sakahanteknolohiya. Gagawa at
magpapatupad ang Estado ng mga Gawain para sa
mahusay na pagpapatupad nito. Itataguyod din ng

Estado ang “biogenetic” at mga pamamaraan ng
pamamahala sa yaman sa hanay ng mga
Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan at hihikayatin ang pakikipagtulungan
ng mga ahensya ng pamahalaan upang matiyak
ang tagumpay ng likaskayang pagunlad ng mga
Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan.

Seksyon 37. Pondo para sa mga
Makasaysayang Pook. Ang mga katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay
may karapatang tumanggap mula sa pambansang
pamahalaan ng mga pondo na tanging nakaukol o
nakalaan para sa pamamahala at pangangalaga ng
kanilang mga makasaysayang pook at mga bagay
na gawa ng tao sa pamamagitan ng tulong
pampinasiyal at teknikal mula sa mga pambansang
ahensya ng pamahalaan.

Revision #1

Created 1 June 2025 05:50:05 by MaharlikanWatchman

Updated 1 June 2025 05:50:31 by MaharlikanWatchman